E-Bezpečí 2021, 6(1): Page 26-29. Univerzita Palackého v Olomouci. ISSN 2571-1679.
Online: https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=2161

MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST JE PRO FUNGOVÁNÍ SOUČASNÉ SPOLEČNOSTI ZÁSADNÍ. KAUZA ASTRAZENECA NÁM OPĚT UKAZUJE, ŽE NESTAČÍ ČÍST POUZE TITULKY.

Kamil KOPECKÝ

V posledních dnech zahýbaly celým světem zprávy o údajné nebezpečnosti vakcíny společnosti AstraZeneca, která údajně způsobila řadu závažných zdravotních komplikací a samozřejmě také úmrtí osob, které byly touto vakcínou naočkovány. Zprávy o nebezpečnosti vakcíny samozřejmě vystrašily desetitisíce osob, které na očkování touto vakcínou čekaly a které začaly masově vakcinaci odmítat.

Paniku spojenou s AstrouZenecou přiživovala velká část masmédií, která své čtenáře intenzivně informovala o tom, jak očkování nebezpečnou vakcínou jednotlivé země zakazují a jak po očkování umírají lidé. Přestože nic z toho nebylo prokázáno a země pozastavily očkování touto vakcínou z čistě preventivních důvodů (dokud nebudou podezřelé případy prověřeny), titulky článků promlouvaly ke svým čtenářům jasně - AstraZeneca je zdraví nebezpečná!

Pojďme se podívat na to, jakými titulky o případů informovala vybraná česká masmédia.

Dánsko zastavilo očkování AstraZenecou kvůli krevním sraženinám (Idnes.cz)
Evropské země houfně přerušily očkování vakcínou

AstraZeneca. Česko pokračuje, potvrdil premiér Babiš (Ihned.cz)
Dánsko a Norsko zastavily očkování AstraZenecou kvůli zprávám o krevních sraženinách (Aktuálně.cz)
Obavy z očkování AstraZenekou: Jak poznáte, že máte krevní sraženinu (TN.CZ)
Na Slovensku po podání vakcíny AstraZeneca zemřela mladá učitelka (Novinky.cz)
Tři norští zdravotníci byli po očkování AstraZenekou hospitalizováni kvůli krvácení (Novinky.cz)

Vzhledem k tomu, že velká část čtenářů čte především nadpisy a na jejich základě si utváří názory na daná témata, nemůžeme se divit, s jakými obavami reagovali čekatelé na vakcínu na tento typ zpráv. **Drtivá většina nadpisů celoplošných médií neobsahovala ani zmínku o tom, že příčinná souvislost mezi úmrtími/extrémními reakcemi a podáním vakcíny nebyla prokázána**, že neexistují důkazy o tom, že by vakcína byla nebezpečná apod.

Přestože o několik dní později vydala Evropská léková agentura zprávu o tom, že vakcína bezpečná, semínko pochybnosti již bylo zaseto. Na klidu obyvatelům nepřidávají ani odborné studie o tom, že vakcína AstraZeneca ve “vzácných případech” skutečně způsobuje krevní sraženiny (Echo24). Ty stejné studie sice tvrdí, že vakcína je bezpečná, přesto posilují nedůvěru a obavy - co když se ona vzácná reakce objeví právě u mně. Na druhou stranu ony vzácné reakce nalezneme u drtivé většiny léků, které běžně užíváme, nic tedy není stoprocentně bezpečné...

Mediální gramotnost jako klíčová dovednost 21. století

V současnosti získáváme drtivou většinu zpráv prostřednictvím online masmédií, je tedy naprosto klíčové umět zprávy kriticky posoudit a snažit se uvažovat co nejvíce racionálně. Klíčové je především:

1. **Nečíst pouze titulky, ale vždy celé zprávy!** Titulek ve většině případů neobsahuje všechny relevantní informace,

které potřebujeme k vytvoření podloženého názoru na věc, který vychází z fakt, nikoli pouhých dojmů či pocitů.

2. **Potlačit emoce a soustředit se především na racio!** Drtivá většina titulků míří právě na našeho emoce a vyvolává nějakou emoční reakci (sympatii, antipatii, nenávist, náklonnost, souhlas apod.). Emoce nám však velmi často zastírají úsudek a díky nim pak ignorujeme či přehlížíme velmi důležité informace.
3. **Držme se fakt, nevytvářejme vlastní nepodložené spekulace a konspirace.** Typickou reakcí na zprávy o nebezpečnosti vakcíny AstraZeneca může být např.: *AstraZeneca nikdy nepřizná, že je jejich vakcína nebezpečná, přišla by o kšeft.* Přestože chybí jakákoliv relevantní fakta...
4. **Zkusme se vymanit z černobílého vidění světa**. Velké množství z nás vnímá svět velmi stereotypně, zpravidla dichotomicky. To vede k velké polarizaci společnosti, která s sebou často nese nenávist, agresi, extrémismus či dokonce terorismus. Svět je ale podstatně složitější a barevnější a nesmíme jej vnímat pouze z pozice extrémních protipólů. Zapomeňme na rozdělení obyvatel na rouškaře a antirouškaře, na vítače uprchlíků a odmítače uprchlíků, na eurohujery a vlastence, drtivá většina obyvatel se skutečně nepohybuje v extrémech.

Mediální gramotnost je nesmírně důležitá a poslední rok nám jasně ukázal, jak zásadní může být její vliv na bezpečnost obyvatel a fungování celé společnosti. Je zcela zásadní, aby byl vzdělávání v oblasti mediální gramotnosti věnován dostatečný prostor jak na základních, tak i středních či vysokých školách.

Pro E-Bezpečí,
Kamil Kopecký
Univerzita Palackého v Olomouci